

klassrum

DIREKT

www.skolverket.se/skolnet/klassrum/

Nr 4 1998

Lärarens guide till Internet

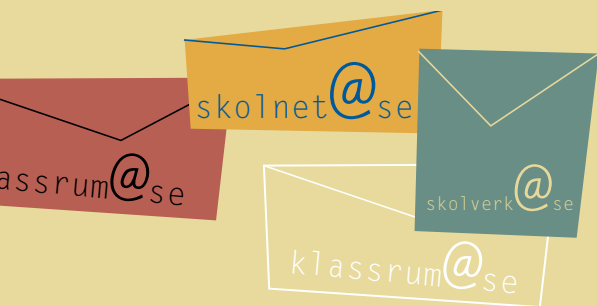
Författare lär ut
skrivande via nätet

Internet
och språket

Håll dig
informerad
med e-post

Insändare

Nytt om gamla tider

ARTEFACT ÄR EN NYHETS- OCH FAKTATIDNING för arkeologiintresserade. Vi svarar på frågor rörande arkeologi och vi har även en speciell barnsida. Tidningen kan säkert användas som ett komplement i historieundervisningen!

Birgitta Åkesson

Adventskalender för alla från SIH!

SIH KOMMER I ÅR ATT HA EN [adventskalender](#) på sin webbplats. Adventskalendern handlar om grisen Julius funderingar kring julen. Enkla anpassningar gör att även elever med olika funktionshinder kan använda och ha glädje av kalendern. Sagan illustreras med bilder. Det finns dessutom fördjupande texter om julen och en hel del musik och glada sånger.

Man kan både läsa och lyssna till alla texter. Några av texterna är också tolkade till teckenspråk. Förutom vanligt "surfande" med hjälp av mus, är det möjligt att hantera kalendern enbart med hjälp av två tangenter.

Första luckan öppnas på första advent!

Eva Nordlander, SIH

Webbtidningen Scroll

VI CREW 3-STUDENTER PÅ HYPER ISLAND (New Media Design) har nu äntligen släppt vårt pilotnummer av webbtidningen [Scroll](#). Det är en tidning om multimediateknikens framtid på Internet. Tidningens innehåll är brett men med ett fokus på tekniken.

Hyper Island är en skola i Karlskrona som utbildar projektledare inom nya medier. Hela utbildningen bedrivs i projektform och Scroll är resultatet av vårt senaste projekt.

Rösta på din favoritbok

FRAM TILL 15 APRIL 1999 kan alla ungdomar upp till 19 år rösta fram 1998 års bästa böcker för barn och unga i [Bokjuryn](#).

Den som röstar kan vinna priser, författarbesök till klassen eller böcker. Man kan rösta på alla nya böcker som kommit ut 1998, både faktaböcker och skönlitteratur. En lista på de nya böckerna finns på Barnens Bibliotek på Internet.

Där finns också all information och röstsedel. Man kan också fråga på sitt bibliotek. Alla mellan 0 och 19 år kan vara med. Man får rösta på en eller flera böcker, men högst fem. De flesta böcker finns som talbok för den som har svårt att läsa. Vill du veta mera om Bokjuryn kan du fråga på ditt bibliotek.

Wiviann Wilhelmsson, Örebro länsbibliotek

Skriv till oss!

Ge oss tips! Tala om vad du tycker om tidningen!

E-POST klassrum.skolnet@skolverket.se

ADRESS Skolverket Klassrum Direkt 106 20 Stockholm

KLASSRUM DIREKT NR 4 1998

REDAKTION

Christina Szekely
Lars Truedson/Kombinera

FORM

Anna Björnström/Kombinera

ORD

Lars Truedson
Christina Szekely
Pär Lannerö
Mats Lundström

KORREKTUR

Sonja Tiderman

ILLUSTRATION

Ninni Oljemark/Kombinera

PRODUKTION OCH PROJEKTLEDNING

Lars Truedson/Kombinera

EN PUBLIKATION FRÅN

Det svenska Skoldatanätet

ADRESS

Skolverket
Klassrum Direkt
106 20 Stockholm

TELEFON

08-723 32 00

TELEFAX

08-24 44 20

E-POST

klassrum.skolnet@skolverket.se

URL

www.skolverket.se/skolnet/klassrum/

YTTERLIGARE EXEMPLAR

Liber distribution
Beställningsnr. 98:414
Telefon 08-690 95 76
Telefax 08-690 95 50

PRENUMERATION

Liber Distribution
DMD
162 89 STOCKOLM
E-post agneta.rapp@liber.se

TRYCK OCH REPRO

Ljungbergs Tryckeri, Klippan

Eftertryck uppmuntras, ange gärna källan! Åsikter som framförs i artiklarna i Klassrum Direkt står för respektive skrivbent, det är inte nödvändigtvis i varje enskilt fall Skolverkets officiella linje.

ISSN

1402-9219

Datorer hjälper oss förstå varandra

Kommer vårt språk att förändras på grund av användningen av IT? Kommer språkundervisningen att förändras? Det är ett par av frågeställningarna som präglar det här numret av Klassrum Direkt.

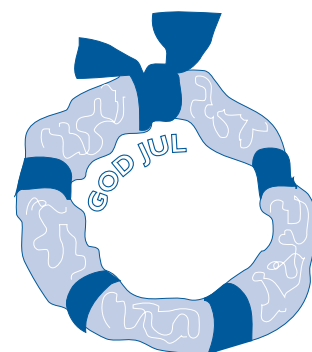
De två språklärarna Anneli Rydell och Ann-Elise Ljungman som vi intervjuat i artikeln på sidan 6–7 är mycket positiva till de nya möjligheter som IT erbjuder dem och deras elever. Men när det går så långt som till att använda program för automatisk översättning, då säger de ifrån.

Jag har själv provat Altavistas Babelfish som är ett sådant hjälpmedel och jag måste erkänna att jag själv tror att det här är en teknik som kommer att få stor betydelse i framtiden. När man tar datorn till hjälp med översättning blir det inte helt "rätt", varken grammatiskt eller semantiskt. Men oftast kommer budskapet fram, och det är i många fall det som är det viktiga.

Man kanske kan jämföra med när man för ett samtal med någon som inte behärskar ens modersmål helt och hållet. Det kan trots många språkliga fel vara väldigt givande. Jag kan också som ett exempel nämna att jag använde Babelfish för att översätta ett italienskt pastarecept till engelska. Det gjorde att jag förstod vilka ingredienser som föreslogs och kunde laga rätten.

Nu närmar vi oss slutet på denna termin och vi som arbetar med Klassrum Direkt vill önska er alla en skön juledighet.

Christina Szekely, Skoldatanätet

Innehåll

KLASSRUM DIREKT NR 4 1998

6 Internet och språket

Internet är ett självklart verktyg för språkundervisningen – både för kommunikation med andra människor och för att hjälpa till att nöta in grammatiska finesser. Några lärare berättar om hur de använder nätet.

8 Ana Valdés om nätet

Kultur- och datorskribenten Ana L Valdés skriver om Internets påverkan på språket och tipsar om ett antal språkliga och litterära resurser på nätet.

10 Skrivskola på nätet

Torgny Karnstedt och andra författare har länge besökt skolor – men numera är det utvidgat till skrivskolor, där författarna håller kontakten med klasserna med e-post.

12 Kulturfönstret

Skoldatanätet har fått en ny avdelning: Kulturfönstret. Där kommer kulturinslag att presenteras. Bland annat berättar fönstrets "utrikeskorrespondenter" – elever på utlandsskolorna – om kulturen i sina städer.

14 Gratis e-post överallt

Här kan du lära dig hur du får en gratis e-postadress – och hur du med den kan hålla dig informerad om det mesta som sker i världen.

18 Bästa skoltidningen

Tävlingen om Årets bästa skoltidning är avgjord. Du får möta några av vinnarna och veta mer om tävlingen. Snart är det dags för en ny omgång!

Notiser

Nya lådor i multimedialbyrå

MULTIMEDIABYRÅN PÅ SKOLDATANÄTET har fått några nya resurser. I "Ingelas kokbok" bjuds på recept för kreativ undervisning med IT. Ingela visar just nu hur man kan göra en levande ABC-bok i programmet Kid Pix.

I **Håkans bildverkstad** visas hur du kan arbeta med animationer i undervisningen. Där finns lektionsförslag som tipsar om hur du arbetar med animationer och samtidigt tränar elevernas bildberättande, produktionsprocess och samarbete.

Nordiskt KidLink-samarbete

FÖR ATT GE STÖD TILL EUROPEISKA LÄRARE som önskar arbeta med KidLink i undervisningen har projektet "Vem-är-jag?" skapats. Projektet bygger på Kidlinks mest framgångsrika projekt genom åren i ett åtta månader långt schemalagt program.

Projektet utformas i samverkan mellan Norskt Läromedelscenter, Danmarks utbildningsdepartement, Stiftelsen Kidlink och Skolverket. Svensk information om projektet finns på webbplatsadressen nedan.

Rättstavning för dyslektiker

ETT TRADITIONELLT RÄTTSTAVNINGSPROGRAM räcker ofta inte till för en person med stora läs- och skrivsvårigheter. Programmen utgår inte från det sätt en dyslektiker skriver – det klarar ofta inte att rätta grava felstavningar som "skokla" istället för "choklad". Amu-Gruppen Hadar har utvecklat rättstavningsprogrammet Stava Rätt som del i en större satsning på nya hjälpmedel för dyslektiker. Programmet bygger på de felyper som dyslektiker ofta begår.

Sök forskare i Safari

SAFARI ÄR EN DATABAS där du kan söka fakta om forskning och forskare på svenska universitet och högskolor.

– Tanken är att inte minst skolor ska kunna få insyn i vad det forskars om, säger Martin Sparr, projektledare för Safari på Höskoleverket.

Safari är ett sökverktyg för information som finns på högskolornas egna webbplatser. Informationen vänder sig både till forskare och till allmänheten.

– När det gäller allmänhet och t ex skolor måste högskolorna ta fram särskild information som i enkla ord beskriver vad det handlar om, säger Martin Sparr.

Safari är ännu bara i uppbyggnadsskedet. Till sekelskiftet kommer den att vara i stort sett heltäckande.

– Målet är att man ska kunna finna information om alla pågående avhandlingar och andra forskningsprojekt inom svenska universitet och högskolor, säger Martin Sparr.

Det går att söka på flera olika sätt. Man kan ange några sökord och hitta webbsidor där dessa ord nämns. I avancerad sökning kan man också välja att t ex bara söka bland texter som vänder sig till allmänhet och skola.

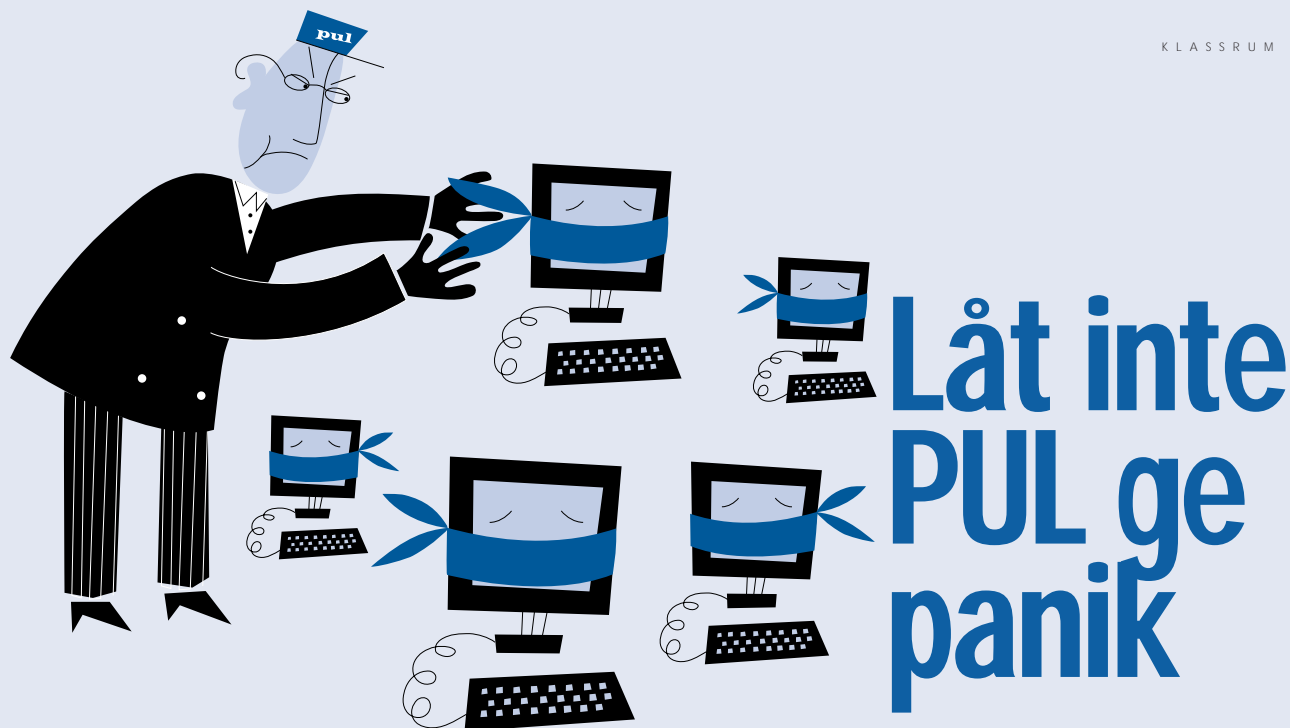
Det går också att klicka sig fram genom olika allt snävare ämneskategorier för att den vägen finna information om det område som intresserar.

– Vi hoppas att Safari också ska ge möjlighet till dialog – man kan hitta information om vem som forskar kring ett visst område och skriva ett e-brev till denne och ställa frågor, säger Martin Sparr.

LT

Tiger mot stamning

SMÅ BARN SOM STAMMAR blir ofta mer tysta än andra barn för att de skäms över sitt handikapp. I multimedialprogrammet Tiger Tales från AmuGruppen Hadar har tigern tappat rösten. Barnet ska spela in sin egen röst som tigerns så att den kan prata med de andra figurerna i den tecknade sagan. Metoden bygger på suggestopedi. Barnet skapar själv dialogen i sagan och får talträning genom att distansera sig från sitt talhandikapp.

DE SENASTE VECKORNA HAR PERSONUPPGIFTLAGEN (PUL) diskuterats flitigt i medierna. PUL ska vara till för att skydda den personliga integriteten men hotar att göra många webbsidor och chattar olagliga.

Men lärare som arbetar med Internet och datorer behöver inte i panik börja ta bort alla personnamn från sina webbsidor – myndigheterna kommer knappast att börja jaga brott mot PUL. Dessutom finns övergångsbestämmelser som säger att PUL inte ska tillämpas för en "pågående databehandling" de tre närmaste åren.

PUL har kritiserats kraftigt från många håll, eftersom lagen förbjuder hantering av personuppgifter (till exempel namn) på nätet. Lagen kräver att man ska ha en persons medgivande för att få skriva om honom eller henne på nätet så att det kan spridas utomlands.

Formuleringarna i lagtexten är mycket vida och kan ge myndigheterna stora möjligheter att ingripa mot den som skriver personuppgifter i datorer. Skulle PUL följas till punkt och pricka skulle det i dagens samhälle få absurda följder. Men det här gällde också den gamla datalagen, som PUL ersätter, utan att särskilt mycket hände i praktiken. Datainspektionen, som ska övervaka att PUL följs, har hittills i de flesta fall valt att inte tillämpa datalagen så att den inskränker yttrandefriheten.

Det finns dock några skillnader mellan datalagen och PUL.

- Datalagens krav på tillstånd från Datainspektionen för att lagra personuppgifter i dator försvinner.
- Det står uttryckligen i PUL att den inte gäller för journalistik och konstnärligt skapande.
- Det står uttryckligen att tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen tar över PUL. (Detta är dock inte till hjälp för t ex en webbsajt på en skola, som inte faller under tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.)
- PUL gäller även för systematisk manuell behandling av personuppgifter.

- Kravet på en persons medgivande förs in i lagen – tidigare fanns detta endast i praxis.

Slutligen – men allvarligast:

- PUL ger mindre utrymme för myndigheterna att göra en "snäll" tolkning av lagen än vad datalagen gjorde.

– Den gamla lagen var betydligt mer töjbar. PUL har mer tvingande formuleringar. Datainspektionen kan naturligtvis fortsätta att titta bort, men när någon formellt anmäler brott mot PUL blir det klart svårare för myndigheten att hitta ursäakter för att inte tillämpa lagen, säger Anders R Olsson, journalist och expert på frågor om yttrandefrihet i nya medier.

PUL bygger på ett EU-direktiv. Det gör att en person kan gå till EU-domstolen ifall man inte anser att svenska domstolar dömt enligt direktivet. Då är det inte säkert att svensk yttrandefrihetsstradition gäller.

– Det rättsliga skyddet för yttrandefriheten monteras ned under trycket från mer elitdominerade politiska kulturer – d v s från de stora EU-länderna, säger Anders R Olsson.

LARS TRUEDSON

Sök efter läromedia

TELIA INTERNET@SCHOOL HAR SKAPAT en webbplats där du kan söka information om de läromedia som tagits fram med stöd av Telia Läromediefond. Några av projektledarna för dessa läromedel berättar dessutom i en videoinspelning om sitt arbete och sina erfarenheter.

Internet självklart i språkundervisningen

– Ingenstans är Internet så självklart som i språkundervisningen, säger Anneli Rydell, lärare i engelska och svenska på Kärrtorps gymnasium utanför Stockholm. Hon och hennes kolleger använder Internet och datorer både för att kommunicera med andra och för att öva grammatik och ord.

AV LARS TRUEDSON

Elektronisk kommunikation blev också lösningen när en kommun i Västergötland kontaktade Birgitta Lindahl på Lärarhögskolan i Stockholm, eftersom de hade en grupp elever som gick allmän kurs i engelska med mycket dåliga resultat. Birgitta Lindahl knöt kontakt med en klass i England, som var intresserad av ett samarbetsprojekt. Med mycket enkel datorkommunikationsteknik sändes sedan texter mellan klasserna. Den första texten handlade om att varje elev skulle "marknadsföra" sig själv, berätta vem hon eller han var.

– Varje elev i den engelska klassen fick sedan hand om en svensk elevs språkutveckling. Tillsammans arbetade de på ett projekt under ett år. Det fanns ett mål, det var något som skulle göras färdigt, säger Birgitta Lindahl.

Efter ett år gjorde eleverna standardprov i engelska, som det hette då. Det visade sig att eleverna i allmän kurs hade mycket bättre resultat än eleverna i särskild kurs på samma skola.

– Skolchefen ringde och skrek i telefon. "Vi kan inte ha det så här". Till slut förstod jag att han ansåg att alla elever skulle få denna chans, säger Birgitta Lindahl.

Och det var inte bara de svenska elevernas språk som förbättrats. Även de engelska eleverna ansåg att de, när de var tvungna att motivera varför något var rätt eller fel, blivit bättre på språkbehandling.

Anneli Rydell uppskattar inte minst att Internet ger möjlighet till verklig kommunikation i språkundervisningen.

– Det är det viktigaste. Eleverna blir motiverade att skriva. Dessutom läser de mer texter på engelska och mer avancerade texter på nätet, eftersom de blir intresserade, säger hon.

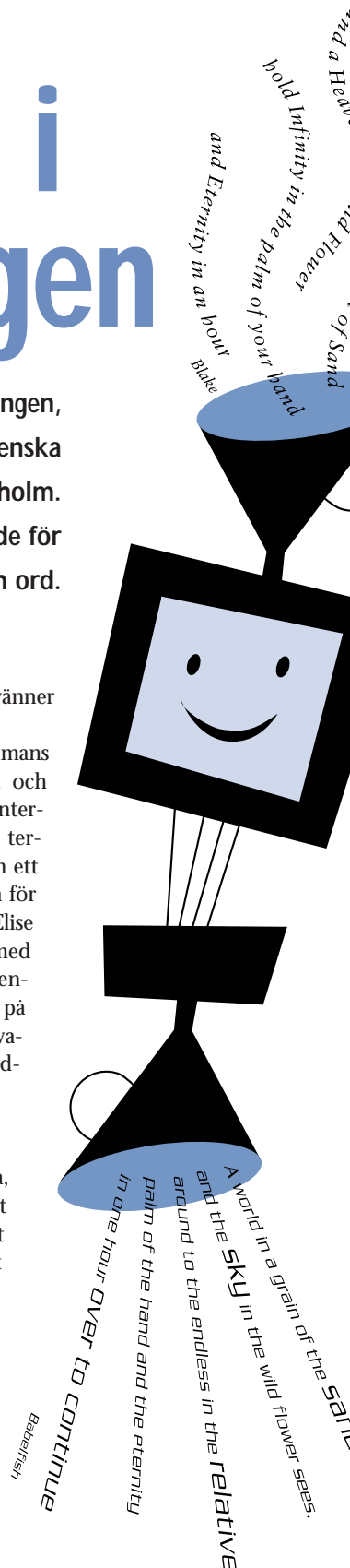
Många av hennes elever har brevvänner i England eller USA.

Anneli Rydell har tidigare tillsammans med Ann-Elise Ljungman, adjunkt och speciallärare på samma skola, skapat Internetbaserade språkläromedel. Denna termin är hon tjänstledig för att ta fram ett distansutbildningsmaterial i engelska för Stockholms IT-centrum. Ann-Elise Ljungman arbetar dock vidare med språk och datorer utifrån deras gemensamma idéer. Hennes elever i ettan på NV-programmet samarbetar för närvarande med en klass i Kapstaden i Sydafrika.

Fria att kommunicera

– Vi har börjat lära känna varandra, men snart är det dags att hitta på ett gemensamt projekt. Tanken är att eleverna ska hitta på ett brännbart ämne att fråga de sydafrikanska ungdomarna om och sedan skapa ett material i programmet Hyperstudio utifrån de kunskaperna, säger hon.

Ann-Elise Ljungman släpper eleverna ganska fria att kommunicera med sydafrikanerna.

– Jag vill inte hänga över deras axel, men ändå ha lite kontroll på vad som händer. Jag brukar fråga om jag får se vad de skriver och vad de får för svar. Det brukar eleverna oftast gilla.

Ett par gånger har kommunikationen givit exempel på kulturskillnader och de problem de kan skapa.

Ord har skilda värden

– Häromdagen hade en av mina elever skrivit "What the fuck" i ett brev. Det är ju inte så lämpligt. Den sydafrikanske eleven reagerade och hörde av sig till sin lärare som skrev till mig. Vi hade en intressant diskussion om ords skilda värden i olika kulturer, säger hon.

Ann-Elise Ljungman anser att eleverna ska använda de språk-hjälpmiddel som datorerna erbjuder för att underlätta kommunikationen. Det gäller till exempel rättstavningsprogram. Det här gäller inte minst för elever med läs- och skrivsvårigheter.

– De behöver allt sånt stöd, de har inte tid att truggla med stavningsövningar och liknande. De behöver tiden till att lära sig annat, säger hon.

Hon anser att dyslektiker ska ha minst tre viktiga datorprogram till hjälp i sin språkutveckling:

- Ett bra ordbehandlingsprogram med stavningshjälp som gör det lätt att ändra och putsa på texten.
- Programmet Wordfinder som hjälper till med stavning på olika språk.
- Programmet Infovox som läser upp texten.
- Infovox är "guben i lådan" – en röst läser upp texten eleverna skrivit så att eleverna hör om de tappat ändelser, missat en punkt eller liknande.

Hon håller inte med om invändningar om att den typen av

hjälpmedel gör att elever, med eller utan dyslexi, missar viktig grundläggande träning i rättstavning och liknande.

– Det handlar om skilda saker: när man skriver och läser brev är förståelsen målet. Då kan man använda datorn lika väl som en ordbok.

– Det handlar om att få hjälp att göra något bra, inte om fusk! säger hon.

Däremot tror hon inte så mycket på att man kan ha någon nytta av översättningssajter som Altavistas Babelfish, som översätter mellan engelska och franska, tyska och spanska.

– Nej, det är möjligen en rolig leksak, de fungerar ju egentligen inte, säger hon skrattande.

Anneli Rydell ser heller inte någon pedagogisk användning för Babelfish, men har däremot ibland lekt med sajter som hjälper till med uttal av olika ord och liknande.

Chat i undervisningen

Hon tycker också att chat kan ha en roll i språkundervisningen.

– Visst använder många ett uruselt språk i chattarna, men det lockar eleverna att kommunicera. De vill lära känna andra och det är väl den största drivkraften vi har att kommunicera.

Hon brukar hänvisa eleverna till olika chattar avsedda särskilt för språkundervisning. En sådan är Daves ESL-café där ESL står för English as a Second Language.

– Där vet jag att de möter seriösa människor, säger hon.

Hon använder också gärna olika datorprogram som nöter in grammatiska finesser eller gloskunskap.

– Eleverna uppskattar dem och det fungerar bra. Det kan verka mekaniskt, men det är ju bara en del av undervisningen – det finns också mer kreativa inslag, säger hon. ✨

Bra språksajter

Dave's ESL café

Kaféet har övningar, webbkonferenser, länkar, chat med mera.

www.eslcafe.com/index.html

Wicked stuff

Ett kul ställe med bland annat uttalsövningar (insticksprogram behövs, särskilt shockwave)

www.stuff.co.uk/wicked.htm

Skoldatanätets online-lexikon

Skoldatanätets lexikonsida.

www.nada.kth.se/skolverket/lexin.html

Uttalshjälp

På Travlang får du hjälp att uttala grundläggande ord på massor av språk.

www.travlang.com

Babelfish

Den pedagogiska användbarheten är omtvistad, men denna automatiska översättare mellan engelska och tre andra språk hjälper till att förstå texter.

babelfish.altavista.com

Tower of English

Mötesplats för engelskstuderande från hela världen, med skojiga små övningar, brevvänner etc

members.tripod.com/~towerofenglish/index.htm

It's on-line

Här finns övningar, brevvänner, länkar m m

its-online.com/

Länkar om engelska som andra språk

Länkar till övningar, referensmaterial, lekar etc

www.aitech.ac.jp/~iteslj/links/ESL/

Datorerna formar vårt språk

Chat, datorspel och interaktiva övningar vid datorn påverkar elevernas språk. Men på vilket sätt? Skribenten Ana L Valdés skriver om datorer, språk och Internet i denna artikel, som för oss från chat till psykoanalys via översättningsmaskiner och författarverktyg.

AV ANA L VALDÉS

Barn uppskattar när datorerna fungerar som intelligenta samtalspartner. Det har forskarna vid MIT, Massachusetts Institute of Technology, kommit fram till efter att under en lång tid ha arbetat med barn och forskat i barnens förståelse av datorer och deras användning av Internet. Deras slutsatser, som kan läsas på MITs webbsida, är värda att granska.

Barnen föredrar "interaktiva" övningar där datorerna fungerar som intelligenta motståndare. Barnen och ungdomar älskar också att chatta på nätet. Men vad händer när man chattar? Vad är det för slags språk som utvecklas mellan osynliga samtalspartners?

Det är ett förenklat språk, konstaterar forskarna. Den snabba takten och det ofta kollektiva samtalet kräver snabba ordvänd-

ningar och en viss färdighet vid tangentbordet. De minsta barnen, som har inte utvecklat en fullvärdig motorik, har svårt att klara sig.

Grammatik, syntax och stavning upphör att gälla – i chattandet gäller att göra sig förstådd, oavsett om man skriver på ett korrekt eller inkorrekt sätt.

Datorspelet påverkar också barn och ungdomarnas språk och ordförråd. Vissa arkaiska (gammaldags) termer börjar att användas på nytt, eftersom de flesta av dessa spel är iscensatta i medeltida världar. Och sciencefictionserien "Star Trek" på TV, som är kult bland ungdomar, har fått vissa futuristiska begrepp att användas i vardagsspråket. Det händer att ungdomar säger att de ska "teleportas" när de ska förflytta sig.

Det finns en mängd program där datorn antingen är ett stöd för människor som skriver, eller i några fall själv försöker skapa språk.

Ett exempel på datorprogram som självständigt försöker skapa språk är Babelfish, en webbplats som automatiskt översätter dokument mellan världens viktigaste språk: engelska, spanska, tyska och franska. Babelfish har utvecklats av sökverktyget Altavista i samarbete med företaget Systran.

Grammatik, syntax och stavning upphör att gälla – i chattandet gäller att göra sig förstådd, oavsett om man skriver på ett korrekt eller inkorrekt sätt.

ANA L VALDES

Nya versioner med tillägg för fler språk utlovas, men det är själva fenomenet som är intressant att granska. Vad händer med språket när texterna behandlas med hjälp av automatiska databaser, utan den minsta känsla för språkets rytm och kadens?

Jag har försökt använda Altavista för att översätta skönlitterära texter och resultatet har övertygat mig om att Babelfish och alla liknande verktyg bara lämpar sig för vetenskapliga eller nyhetsjournalistiska texter.

Den skönlitterära texten blev kantig och glanslös, avklädd alla tvetydigheter som kännetecknar bra litteratur.

EU uppmuntrar översättningsverktyg

Sedan flera år uppmuntrar EU alla europeiska länder att utveckla automatiska översättningsverktyg som kan förenkla överföringen av dokument mellan olika språk. Eftersom EU har blivit världens i särklass största beställare av översättningar är deras försök lovvärda. Redan nu finns de flesta av EUs grundavtal, som Maastrichtavtalet och Romfördraget, arkiverade digitalt på alla medlemsländernas språk.

Även om datorer otvivelaktigt har sina begränsningar i att skapa texter, har en svenskproducerad cd-rom givit mig lite hopp angående språket i den digitala världen. Författaren Johan Althoff och tecknaren Robert Nyberg har i dagarna givit ut skivan "Språklådan", ett underbart experiment i lekfullhet med ord och bokstäver.

Här kan barn och vuxna spela språkspel och lära sig nya ord eller fräscha upp gamla ordförråd. Programmet är designat som ett vackert och böljande landskap som korsas av olika vägar. Här

finns sevärigheter som Rävgläntan, där man lär sig allt om att ge svar på tal och vara snabb i ordvändningar.

Man kan både exportera och importera sin egen databas och få Språklådans olika figurer att använda ens egna ordförlag. Robert Nybergs teckningar är skivans stora behållning. Han ger språket och grammatiken en rolig och fantasifull klädnad.

Några författare har varit tidiga i att utnyttja de nya digitala verktygen. Göteborgsförfattaren Lars Hessling gav förra året ut en relativt enkel författarskola. Nu har en grupp av yngre författare kommit ut med en digital skrivverkstad på cd-rom. Den är producerad av ETC tillsammans med Natur och Kultur. Både Inger Edelfeldt och Peter Pohl finns med i skivan, som kombinerar övningar och videosnuttar med möjlighet att arbeta med egna texter.

Men det är inte bara språket som ett system av vokaler och konsonanter som kombineras på ett visst sätt som kan utsättas för digital behandling. Den skrivna litteraturen kan också lagras och användas på en mängd nya sätt.

Två exempel på detta är [Project Gutenberg](#) och [Project Runeberg](#) som lagrar litteratur på nätet, gratis tillgängligt för alla. Både projekt Gutenberg, specialiserad på anglosaxisk litteratur och projekt Runeberg, som rymmer nordisk litteratur, är tidiga exempel som visar hur de nya teknikerna är särskilt lämpade för lagring och bearbetning av litterära texter.

Här har man läst in hundratusentals sidor av texter, från medeltida sagor till klassiska författare som August Strindberg eller Carl Jonas Love Almqvist. Alla texterna som läggs in är fria att använda – författarens upphovsrätt gäller inte längre eftersom de varit döda i mer än 70 år. Först då läggs deras texter in i Gutenbergs eller Runebergs stora databaser.

Vad händer när datorer, konstgjord intelligens och databaser gör sitt intrång i vårt medvetande? Kan ett samtal mellan en maskin och en människa visa maskinens intelligens? Ja, det kan man, hävdade forskaren Allan Turing, som var verksam i England redan på fyrtioalet. Han utvecklade en teori som än idag ligger till grund för vår förståelse av konstgjord intelligens.

Bygger egna meningar

Ett av de mest kända datorprogram som simulerar ett samtal är skapat i USA. Det kallas för [Eliza](#) och är en "bot", internetslang för ett "intelligent" program. Ordet är en förkortning av robot. Eliza reagerar på vissa ord och kan bygga egna meningar.

Eliza är psykoanalytiker. Man kan inleda ett samtal med Eliza på det här sättet: "Hej, jag är inte lycklig idag". Eliza svarar "Lyckan är en flyktig känsla. Berätta mera". Om man nämner ordet självmord, rekommenderar Eliza "att söka omedelbar professionell hjälp".

Eliza är fortfarande ett av de intressantaste program för att testa hur språket och samtalet byggs och vilka komplexa psykologiska strukturer ligger som underlag i vår diskurs. ✨

Skrivverkstäder förnyade

Fler och fler författare startar skrivverkstäder på Internet. Det ger dem en chans att förnya författarbesöken i skolorna – och lära elever att arbeta med texter. – Ett traditionellt författarbesök är att ställa sig upp, berätta om sig själv och sedan åka hem. Nu kan vi arbeta på längre sikt, säger författaren Torgny Karnstedt.

AV LARS TRUEDSON

Författarcentrum satsar sedan snart två år på att utbilda författare i hur Internet kan användas som verktyg för skrivverkstäder. Författaren Lasse Ekholm är pionjären som redan 1994, när Internet i skolorna var i sin linda, började använda e-post till att inspirera elever att skriva. Resultatet då blev en bok – *Idolens hemlighet* – som skrevs tillsammans av 600 elever och Lasse Ekholm. Den gavs ut i serien *En bok för alla* i stor upplaga.

Fler författare har anslutit sig med tiden. Nyligen gick bland andra Mats Wahl, poeten Magnus William Olsson och faktaboksförfattaren Dan Höjer Författarcentrums kurs för skrivverkstäderna.

– Jag var tveksam från början, för jag tyckte att det riskerar att bli så hårt när man ger textkritik via e-post, men nu har jag insett att Internet ger nya möjligheter, säger Dan Höjer.

Han framhåller särskilt att det blir billigare för skolan att hålla kontakten med en författare.

– Det gör att vi kan arbeta vid många tillfällen med eleverna, utan att det krävs att vi besöker skolorna varje gång, säger han.

Han vill själv arbeta med tidningsprojekt i skolorna, där en mindre grupp elever tillsammans gör en tidning på nätet.

– Tidningar fungerar bra för att få med alla i gruppen. Dessutom blir det på riktigt – eleverna kan se att de får läsare, åtminstone på den egna skolan, säger han.

Han tror att skrivverkstäder via e-post betyder extra mycket för pojkar, som oftast inte är lika motiverade som flickor att skriva.

– Målet är att alla ska skriva, men man kan lura sig dit via t ex

intresse för datorer eller för att ta bilder till en tidning, säger Dan Höjer.

Torgny Karnstedt har i många år gjort traditionella författarbesök men kände till slut att det blev lite begränsat. Internet har givit honom en möjlighet att utveckla arbetet i skolorna.

– Det är kul att hitta nya arbetssätt. Samtidigt blir det ganska arbetsamt – man orkar inte med så många skrivverkstäder per år, säger han.

Skickar texter med e-post

De nya verktygen ger honom chansen att arbeta länge tillsammans med skolor som ligger långt borta.

– Jag börjar alltid med att besöka skolorna under en hel dag. Då gör vi lite roliga övningar för att komma igång med skrivandet, säger han.

Han besöker normalt skolan en gång till mitt i projektet, när eleverna redan skrivit texter och sänt till honom med e-post. Han har skickat tillbaka kommentarer via nätet och eleverna har haft tid att fundera på dem.

– När jag kommer tillbaka finns texterna i datorn och vi kan köra runt med dem och slipa till dem, säger han.

Det skulle naturligtvis gå att skriva texterna på papper och sända dem med vanliga posten, men e-postens snabbhet ger några extra fördelar.

– Ibland kan det bli en dialog mellan mig och vissa elever. De

e med Internet

skriver till mig mellan skrivuppgifterna om saker de funderar på.

Ofta är en skrivövning i skolan en engångsföreteelse. Eleven skriver en text och lämnar in till läraren. Författarnas skrivverkstäder har en helt annan inställning. Skrivandet ses som en process.

– Vi lyssnar på texterna, slipar dem, får dem att leva. Lärarna är inte vana arbeta så – därför blir de tacksamma när vi kommer, säger Torgny Karnstedt.

Arbetet kan dock bli ganska tungt. Torgny Karnstedt vill att eleverna skriver relativt långa texter, upp till 4–5 A4-sidor. De ska sedan gås igenom grundligt.

– Med 30 texter att ta hand om och en timme för varje text tar det 30 timmar. Fördelen är att jag kan göra arbetet hemma vid datorn i lugn och ro när familjen sover.

Han tycker att det framförallt är pojkarna som gör stora framsteg under projektet.

– Tjejerna är mer skrivbenägna från början, de är vanare att uttrycka sig. Men pojkarnas utveckling blir mer revolutionerande. När de har tränat upp sin förmåga att uttrycka sig blir det en jäkla skjuts.

Egentligen använder man ingen avancerad datorteknik i skrivverkstäderna, det handlar bara om ordbehandlingsprogram och e-post med bifogade filer. Men det är ändå en hel del som kan gå snett. Det vanligaste problemet är att det blir krångel med olika filformat.

– Jag vill ha alla texterna från en klass i samma format. Annars blir det för krångligt. Nån gång har det väl hänt att en lärare skrivit ut några texter och skickat dem med posten, men oftast har vi fått det att fungera, säger Torgny Karnstedt.

Tips och diskussionsforum

Mirjam Eladhari på Författarcentrum Öst samordnar projektet med skrivverkstäderna på nätet. Hon håller i utbildningar och sprider information om projektet. Hon sköter också projektets webbplats, där en del av texterna som skrivs läggs ut. På webbplatsen finns en hel del tips för den som vill skriva egna texter eller jobba med texter i skolan. De påbörjades av Lasse Ekholm i hans projekt Skrivlyan, men har byggts på sedan dess.

Där finns numera också ett diskussionsforum där de inblandade kan diskutera texterna.

– Det ger eleverna i de deltagande klasserna möjlighet att se kommentarerna till varandras texter och själva skriva inlägg, säger hon.

Hon tycker det är roligt att fler författare med olika inriktning kommit med i projektet.

– Nu är det elva författare som gör det här. De arbetar med olika inriktning. Mats Söderlund är poet och skriver gärna dikter med ungdomar, Dan Höjer jobbar med tidningar, Mats Wahl vill mer hålla seminarier för lärare om arbete med elevers skrivande, säger hon.

Alla författarna i projektet finns med på en mailinglista där de kan utbyta tankar om arbetet och dessutom hänvisa olika projekt till varann om någon inte har tid. ✨

Ett fönster mot kulturen

Ny webbtjänst uppmuntrar gränsöverskridande samarbeten

En bild av ett fönster på vid gavel är det första som möter en vid ett besök på Kulturfönstret, en ny webbtjänst i regi av Skolverket och av Statens Kulturråd. Den syftar till att stimulera skolutvecklingen på kommunnivå.

– Alla elever och andra knutna till kulturverksamhet är varmt välkomna att delta aktivt, förklarar Therese Thapper på Skolverket som arbetar med innehållet på Kulturfönstret.

AV MATS LUNDSTRÖM

Ett öppet fönster är en självklar metafor för att bjuda in så många som möjligt. Men syftet med Kulturfönstret, som sorterar under Skoldatanätet, är större än så. Förhoppningen är att webbtjänsten ska fungera som samlande kraft, ett sorts växthus, där kunskap och erfarenhet om hur man jobbar med kultur och media i skolan återfinns på ett ställe.

– Det pågår så många aktiviteter ute i landet inom skola och barnomsorg. Det finns stor kunskap i att arbeta med kultur och media. Kulturfönstret ska framöver sprida dessa erfarenheter och kunskaper, säger Therese Thapper.

Kulturfönstret består av flera delar där daghem, fritidshem,

skolor, institutioner, föreningar, organisationer och enskilda kulturarbetare kan hämta inspiration, men också bidra eller presentera egna exempel på kulturell verksamhet.

Snabbt marscherat

Bakgrunden till webbtjänsten är ett flerårigt projekt på Skolverket med namnet Kultur och Media och som drivs inom avdelningen Nationell skolutveckling. Kultur och media samarbetar också med Statens Kulturråd.

Projektgruppen har länge diskuterat hur kunskap från arbete med kultur i landet ska kunna spridas. När några ur projektet

träffade den av utbildningsdepartementet tillsatta arbetsgruppen Kultur i hela landet kom idén upp om att bygga en webbplats.

Därefter har det gått fort. En redaktion bildades med representanter från intressenterna. Under sommaren anställdes Therese Thapper för att ansvara för innehållet av webbtjänsten. Webb-sidor har formgetts i en rasande takt för att Kulturfönstret skulle bli klart till Bok och Biblioteksmässan och Nordiska Museimässan som hölls i Göteborg näst sista helgen i oktober.

– Vi vill visa upp nya samarbetsformer på lokalt plan, exempelvis mellan en hembygdsförening och ett dagis eller mellan ett museum och en skola.

THERESE THAPPER

– Lanseringen gick bra, säger Therese Thapper och berättar att hon hade hjälp av elever från Ribbaskolan i Gränna och av Andréemuseet som hade en monter på mässan.

– Eleverna agerade som utsända rapportörer och publicerade direkt från mässan på Kulturfönstrets webbsidor.

Kulturfönstret visades också på den stora IT-konferensen Links98 i Stockholm i slutet av oktober.

Vad innehåller Kulturfönstret?

Kulturfönstret består av flera avdelningar varav databasen Kulturprojekt är den avgjort mest intressanta. I databasen kan alla som arbetar med kultur både i och utanför skolan dela med sig av idéer, erfarenheter och arbetsmetoder.

– Tanken är att man själv ska kunna registrera projekt och beskriva sina arbetsmetoder, säger Therese Thapper.

Projekten registreras genom att man fyller i ett ganska omfattande formulär med både enkla och lite mer utförliga frågor. Varje projekt som registreras måste ange en kontaktperson och vilken institution som står bakom. Än har inte särskilt många projekt dykt upp i databasen, men tjänsten är ny och marknadsföringen har precis börjat.

Den mest synliga avdelningen i Kulturfönstret är det vidöppna fönstret. Varje månad öppnas nämligen Kulturfönstret mot en ny ort någonstans i Sverige. Hur ser kulturlivet ut på orten? Vilka projekt är det som pågår? Vilka kulturarbeten pågår i skolorna i kommunen? Här kan kommuner marknadsföra sig och sin kultur.

– Idén är att kliva ner på kommunnivå och se hur man arbe-

tar med kultur på ett lokalt plan, berättar Therese Thapper. Vi vill visa upp nya samarbetsformer på lokalt plan, exempelvis mellan en hembygdsförening och ett dagis eller mellan ett museum och en skola.

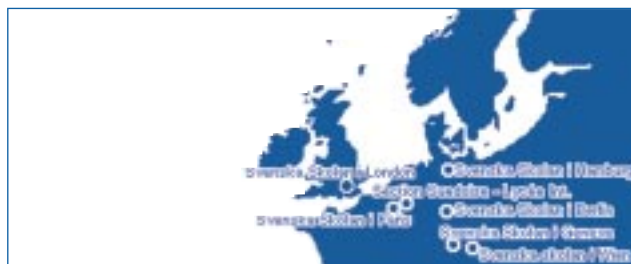
Den första orten att visa upp sig är Gränna. Där finns Ribbaskolan som arbetar med hur livet gestaltade sig för hundra år sedan. Eleverna på skolan har tack vare Andréemuseet i Gränna fått överta nyckeln till ett soldattorp där de kan uppleva hur det var leva i en soldatfamilj på 1890-talet.

Ett annat projekt i Gränna är att Grännas äldsta hus, Franck-ska gården, har förvandlats till Polar Surf Center. Där turas unga och gamla åt att bygga upp en virtuell modell av orten med hjälp av datorer.

Elever blir utrikeskorrespondenter

En annan spännande avdelning under Kulturfönstret är Rapport från utrikeskorrespondenterna. Här får elever i svenska skolor utomlands agera korrespondenter genom att rapportera om kulturverksamhet i utlandet.

– Det här kan vara ett bra sätt att minska bryggan mellan hemma och borta vilket ofta är ett problem för svenska elever utomlands, säger Therese Thapper.

Just nu är det eleverna vid den svenska skolan i London som berättar om arbetet på den egna skolan samtidigt som de passar på att ge en glimt av kulturlivet i London.

Bland annat får vi veta hur tioårige Emil uppfattar mumierna på British Museum och vad några av skolans högstadiel elever tycker om pjäsen The Complete Works of Shakespeare in 97 minutes. Framöver kommer svenska skolor i andra länder att rapportera. Lagom till jul ska elever från flera olika skolor berätta om julfirandet i olika länder

Kulturfönstret bjuder också på en mängd utvalda och kvalitetsgranskade länkar samt en hel del råd och tips om hur man värderar kultur.

Kulturfönstret har gästkrönikörer som får berätta om sina upplevelser av kultur, skola och IT. Först ut är kulturskribenten och Internetkännaren Ana L Valdés. ✨

Utnyttjar du e-postens möjligheter?

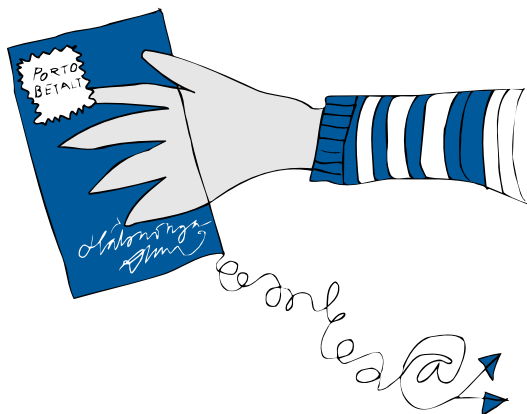
Tillhör du dem som blir överlyckliga när den elektroniska brevlådan för en gångs skull inte är tom? Känner du dig ensam när du sitter framför din nya Internetanslutna dator? Då ska du veta att det troligen finns tusentals människor som delar just ditt specialintresse och längtar efter att få samtala med dig eller bara berätta vad de har på gång!

Eftersom i princip alla på nätet kan hantera e-post är det i många fall den bästa kommunikationsformen. Den här artikeln tar upp några viktiga användningsområden för e-post som förhoppningsvis kan hjälpa dig att få mer glädje av din dator.

AV PÅR LANNERÖ

Skaffa gratis e-postadress

FÖR ATT KUNNA ANVÄNDA E-POST måste man vara ansluten till Internet och ha en e-postadress. Egen e-postadress får man oftast när man skaffar sin Internetanslutning, men har man ingen så kan man skaffa en gratis adress på någon av de webbplatser som pekas ut på Emailaddresses.com. Till exempel Hotmail.com eller Kurir.net. Sådan e-post läser man med en vanlig webbläsare. Det går litet långsammare än att använda ett separat e-postprogram eftersom man för varje brev även måste ta emot litet reklam, men å andra sidan är det smidigt att kunna hantera sin e-post från vilken Internetanslutna dator som helst.

Omvärldsbevakning

NÅGONTING SOM BLIR MER OCH MER VANLIGT är automatisk omvärldsbevakning. Låt säga att du är väldigt intresserad av östeuro-peisk körmusik. För att inte missa en enda sådan konsert så kan du till exempel se till att läsa alla tidskrifter om musik, alla dagstidningar och alla anslagstavlor vid alla konsertlokaler i den stad där du bor. Om du har tid. En annan variant är att registrera ditt intresse på en Internettjänst som specialiserat sig på att hålla koll på vad som händer. I Stockholm finns en sådan som heter Allt om stockholm. Finns det ingen i din stad så kan du till exempel pröva Calendar.com. Den tjänsten täcker in hela världen. Båda dessa rapporterar per e-post så fort de får nys om någonting som verkar passa dig. Den som håller sig med ett modernt kalenderprogram kan på Calendar.com direkt boka in konserten genom att dra en liten kalender-ikon från brevet till kalenderprogrammet.

Naturligtvis är det inte bara konserter som man kan få automatisk bevakning av. Det finns även skräddarsydda nyhetsurval, meddelande när en viss webbplats blir uppdaterad, och många andra nyttiga upplysningar som man kan prenumerera på. Det skulle man ju kunna göra i gammal hederlig papperspost också, men då vore man tvungen att betala någon människa för att sitta och leta efter informationen och sedan porto för varje litet meddelande. I den digitala världen kan sådant här skötas av datorerna själva, och portot för e-post är ju inte så betungande...

Nyhetsbrev

DU VET VÄL ATT DET FINNS MASSOR AV nyhetsbrev som blixtnabbt distribueras till intresserade läsare runt om i världen. Att prenumerera på ett nyhetsbrev är ungefär som att prenumerera på en tidskrift. Skillnaden är att det är enklare och billigare att starta ett elektroniskt nyhetsbrev än ett tryckt. Därmed finns det elektroniska nyhetsbrev om ämnen som är så smala att det aldrig skulle

bära sig att ge ut en tidskrift om ämnet. De elektroniska nyhetsbrev är kanske inte lika vackra att se på som tryckta nyhetsbrev, men i gengäld distribueras de omedelbart när det dyker upp någonting viktigt att skriva om. De flesta är dessutom helt gratis!

Flera nyhetsbrev om IT och lärande hittar du på [Skolverkets hemsida](#).

EXEMPEL PÅ NYHETSBRIV

NAMN	ÄMNE	INFORMATION
Pekaren	Skoldatanätets nyhetsbrev	www.skolverket.se/skolnet/pekaren/
Carl Bildts veckobrev	Moderat politik	www.moderat.se/
Nyhet.nu	TT-nyheter	www.nyhet.nu/
Uppsnappat	Databranschnyheter	www.upsnappat.com/
NRC nyhetsbrev	Naturresurser	www.nrc.se/nyhetsbrev.html
GramTime News	Engelskundervisning	www.hv.se/hum/humanetten/nummer2/nytt9801.html

Sändlistor

OM DU VILL DISKUTERA ETT ÄMNE SOM intresserar dig så finns på Internet mängder av forum i olika tekniska system. Ett system kallas Usenet News. Ett annat är sändlistor (ibland kallat mailinglistor). En sändlista fungerar så att alla brev som skickas till listans e-postadress automatiskt vidarebefordras till alla listans medlemmar. Alla kan alltså skriva till alla på ett enkelt sätt. Som du förstår kan det komma ganska många brev om man är medlem i en sändlista. Därför passar sändlistor bäst när man har en begränsad skara användare.

En del sändlistor har som finess att alla brev till listan även arkiveras på en webbplats. Detta gör att man automatiskt får en komplett dokumentation av sina diskussioner. Denna dokumentation

brukar gå att leta sig fram i kronologiskt eller genom att följa diskussionstrådar (på engelska threads) eller genom att söka på enskilda ord. Sändlistor har därför visat sig vara väldigt praktiska redskap för arbetsgrupper som är geografiskt åtskilda. (I stort sett all utveckling av teknikstandarder på Internet sker genom att olika idéer diskuteras mellan tekniker runt om i världen med hjälp av sändlistor.)

På engelska kallas sändlistor för mailing lists och du hittar information om många tusen listor på adressen liszt.com.

Vill du själv starta en sändlista så är det enkelt att ordna. Prova till exempel på listbot.com!

EXEMPEL PÅ SÄNDLISTOR

NAMN	ÄMNE	INFORMATION
Not	Internet och musikpedagogik	www.musiknet.se/not/sve/
Baltic Republics Discussion List	Baltstaterna	www.online.se/~sallskap/list.html
KIDLINK	Flera olika listor för lärare och elever	www.distans.hkr.se/kidlink/e_mail.htm
Diskussionslista om katter	Katter	www.sndk.se/katt/ml.html
Transplant List	Organtransplantation	www.mc.hik.se/~mpj95cla/tx.html

Galleriet

AV CHRISTINA SZEKELY

ROMEA & JULIAN IM NETZ

Romea und Julian im Netz är ett exempel på hur man kan använda Internet i språkundervisningen. Det är en serie program från Utbildningsradion kopplat till en webbplats med anslagstavla och exempel på aktiviteter. Historien sägs vara den mest romantiska sedan Titanic. Troligen menar man filmen...

Utbildningsradion har i samarbete med Finland, Norge och Danmark producerat serien.

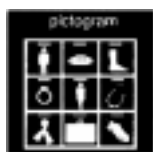
www.ur.se/romjul/index.html

HUR MÅR SVERIGE?

"Hur mår Sverige?" är datorprogrammet som presenterar statistik om befolkningens sociala förhållanden, hälsa, sjuklighet, dödlighet och vårdutnyttjande. Du hämtar hem det från Socialstyrelsens webbplats och kan sedan i din egen dator välja ut och presentera olika statistikuppgifter på olika sätt.

www.sos.se/epc/hms/hms2.htm

INTERNET FÖR SÄRSKOLAN

Det finns ännu inte så mycket material för särskolan på nätet. Men titta gärna in på Särnät – där finns en hel del som är intressant och användbart. Till exempel funktionen "Pictogram e-post" som hjälper elever att skicka pictogrambilder som e-post. Pictogram är en form av bildspråk för utvecklingsstörda. Man pekar på olika bilder för att föra fram sitt budskap.

www.sarnat.educ.goteborg.se/

 WORLD SERVICE

LÄR ENGELSKA MED BBC

BBC ger på sin webbplats mycket bra stöd till undervisning i engelska som främmande språk och om förhållanden i engelskspråkiga länder. Dessutom kan man ta del av nyheter från BBCs berömda World Service, världens kanske mest respekterade nyhetsorganisation.

www.bbc.co.uk/worldservice/education/index.htm

MÖT INDISKA ELEVER

Detta läromedia vill skapa ett möte mellan barn i Sverige och Indien och dessutom ge kunskap om barnkonventionen. Det är en snygg och välmatad sajt, väl värd ett besök.

www.skolinternet.telia.se/TIS/indien/index.html

LYSSNA PÅ DIALEKTER

Nyfiken på hur olika svenska dialekter egentligen låter? Språk- och folkminnesinstitutet, SOFI, arbetar med att göra arkivmaterial tillgängligt via Internet. Lyssna på genuina dialekter:

www-b.svd.se/svd/horvart/dialekter/index.html

FÖRSTÅR DU ENGELSKA?

På Randall's Cyber Listening Lab kan du testa hur väl du förstår talad engelska (amerikanskt uttal). Mängder av övningar och tester i olika svårighetsgrader erbjuds som en service till språkstudier världen över.

www.esl-lab.com

GÖR DIN EGEN MILJÖPROFIL

Hushållets Miljöprofil är en webbtjänst där du kan ta fram en miljöprofil för ditt hushåll. Man svarar på ett antal frågor och när man är klar får man se vilken miljöbelastning hushållet ger. Framst handlar det om boende, resor och fritid. Det tar ca 5-10 minuter att svara på alla frågor och sedan presenteras resultaten i ett antal grafer.

130.237.73.6/miljoprofil/ag21start.asp

SE JORDEN FRÅN SATELLIT

Earth viewer är en webbplats som vi berättade om på Skoldatanätet redan 1995. Den ser likadan ut fortfarande och är lika bra. Här kan man studera jorden och månen från satellit.

www.fourmilab.ch/earthview/vplanet.html

KunstWeb

LÄR OM KONST PÅ NÄTET

På det norska Skoldatanätet finner du KunstWeb som är en virtuell resa i konstens värld. Den innehåller flera roliga aktiviteter där man kan lära känna konstverk och konstnärer från olika epoker.

skolenettet.nls.no/dok/sn/fag/kunst/kunstweb/6.htm

De gjorde bästa skoltidningen

Alla 31 elever i klass 8 cd i Matteusskolan slet med tidningen under halva höstterminen. Men det var det värt – till slut hade de gjort Sveriges bästa skoltidning.

– Vi har lärt oss mycket om hur man gör tidning och skriver artiklar – men framförallt att man klarar det mesta om man verkligen vill, säger Eva Wihlborg, svensklärare i klassen.

AV LARS TRUEDSON

Det är tidningen Datorn i utbildningen som tillsammans med bland annat Skoldatanätet och Netd@ys arrangerar tävlingen Årets bästa skoltidning. Klassen från Matteusskolan vann bland bidragen från år 7–9.

Klassen för år 0–6 vanns av Ljungaskolan i Sävsjö med en tidning om 1600-talet och gymnasieklassen vanns av IT-gymnasiet i Kista. Den skolan tog för övrigt hem de tre förstaplatserna i den klassen. Alla besökare till tävlingens webbplats kunde också rösta fram en vinnare. Det blev en tidning gjord på Hummelstaskolan i Enköping.

Dessutom fick mediautbildningen KoMedi på Hisingens vuxengymnasium ett specialpris för sin tidning Opus 17.

– Den tidningen var outstanding, men eftersom eleverna på utbildningen redan gått gymnasiet en gång så ansåg vi att vi ville behandla den för sig, säger Peter Becker, chefredaktör för Datorn i utbildningen och en av jurymedlemmarna.

Första- till tredjepristagarna i varje kategori fick en dator eller en kamera i pris och dessutom en massa datorprogram. Det gick bra att tävla både med skoltidningar som gjordes på webben och med tryckta tidningar. Opus 17, som fick hederspriset, är en papperstidning, men i övrigt var både de flesta bidragen och de flesta topplacerade tidningarna webbaserade.

Matteusskolans bidrag heter NetNature och handlar om mil-

jö och natur i vid mening. På förstasidan möts man av en stor bild på två av tidningens reportrar tillsammans med dåvarande miljöministern Anna Lindh.

– Det var väldigt roligt att se att det blev ett så bra lagarbete i klassen. Några har skrivit texter, några fotograferat, andra gjort webbdesign, illustrerat eller undersökt saker. Alla har gjort något, säger Eva Wihlborg.

När hon hittade tävlingen på webben föreslog hon klassen att de skulle delta och sade också att i så fall borde tidningen handla om något som hade med natur och miljö att göra.

– Vi har arbetat ämnesövergripande med det temat den senaste tiden, så det passade bra. Jag gav några förslag på idéer, men de allra flesta kom eleverna på själva, säger hon.

Från början anmälde sig 140 klasser till tävlingen, men till slut kom bara 55 bidrag. 10 av dem var papperstidningar, resten på webben.

– Det var inte svårt att utse vinnarna i respektive kategori, men däremot krävdes mycket diskussioner för att hitta de övriga pristagarna, säger Peter Becker.

Han och de andra i juryn gladdes särskilt över bidragen från grundskolan.

– De yngre har satsat mycket på innehållet. I gymnasiets bidrag finns det en viss tendens att låta form gå före innehåll, säger han.

Han tror att skoltidningen är en bra pedagogisk arbetsform inte minst för att den lämpar sig för projektarbete.

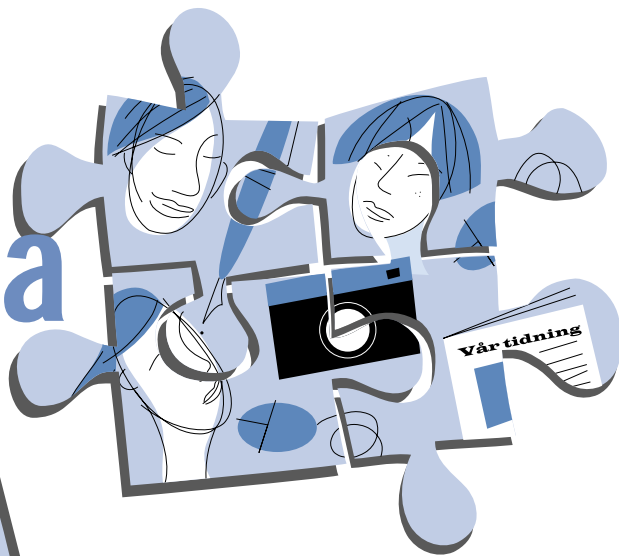
– Man får naturligt en deadline och ett behov av att arbeta tillsammans, där olika elevers intresse och kunskaper blir en helhet, säger han.

Eva Wihlborg lägger till en annan fördel.

– Eleverna har lärt sig att man kan skriva saker som någon annan än Eva Wihlborg ska läsa, konstaterar hon.

Datorn i utbildningen har på sin webbplats givit goda råd till dem som vill arbeta med en tidning. Där kan man lära sig både att skriva artiklar och ta bilder. De webbsidorna kommer att finnas kvar framöver.

Dessutom lovar Peter Becker att det blir en ny omgång av tävlingen nästa år. Det är bara att börja förbereda sig!*

Teknik

Galleriet

AV CHRISTINA SZEKELY

Färska nyheter om Linux

Det är många som följer utvecklingen av operativsystemet Linux med spänning. Vill du hålla dig riktigt uppdaterad om vad som händer gå då till Linux Weekly News. Där stod nyligen att läsa att man i Mexiko planerar att installera 140 000 datasalar med "Linux-datorer". Linux är gratis och har utvecklats av finländaren Linus Torvalds. lwn.net/

Nätets trafikpolis

Ditt surfande kanske går smidigt idag, men plötsligt kanske du får problem med att komma åt en webbplats. Denna tjänst talar om för dig vilka delar av Internet som tillfälligt går långsamt. Då kan du få hjälp med att avgöra om problemet är lokalt eller globalt. www.internettrafficreport.com/

Altavista blir Evreka

Svenska sökverkyget Altavista heter numera Evreka. Där finns förutom global sökmöjlighet med Altavista också tillgång till Gula sidorna, sorterade länkar, samt en lokal sökmotor med länkar i ditt län, kommun eller din stadsdel.

www.evreka.com

Söker du drivrutiner?

Drivrutiner är ett ständigt bekymmer för den som skaffar ny dator eller nya tillbehör. För att underlätta sökandet har företaget Pagina skapat en sajt där du hittar drivrutiner till skrivare och annan kringutrustning till din dator. Allt på ett ställe.

www.pagina.se/surfc/surfdriv.html

Lekfulla program utan avgift

Även Singapore har ett skoldatanät, kallat Schools Online. Där kan du bland annat hitta ett stort urval med shareware-program för skolan. Det är datorprogram som du kan ladda hem gratis, men upphovsmannen vill att du ska betala en summa för att använda dem.

www.sol.com.sg/virtual/edusoftware/

B

Prenumerera

En årsprenumeration kostar 120 kr (exkl. moms. 150 kr inkl. moms).
Om du redan är prenumerant, var vänlig ange ditt kundnummer när du anmäler fortsatt prenumeration.
Enstaka exemplar kan beställas från Liber Distribution på adressen till höger.

Prenumerera kan du göra på flera sätt:

via Internet på adress www.skolverket.se/skolnet/klassrum/prenumerera.html
där du hittar ett formulär, genom att skicka ett e-postbrev, ett vanligt brev eller ett fax till adressen här brevid.

Det är viktigt att du skrivet att det gäller prenumeration av Klassrum Direkt för 1999.
Det är också viktigt att du fyller i namn och adress.

E-POST agneta.rapp@liber.se Liber Distribution
TEL 08-690 95 76 DMD
FAX 08-690 95 49 162 89 Stockholm

Ring och beställ fler exemplar

Beställningsnr: 98:414

Liber Distribution
Publikationstjänst
162 89 Stockholm
TEL 08-690 95 76
FAX 08-690 95 50
E-POST skolverket.ldr@liber.se

Du kan även beställa:

Klassrum Direkt Nr 1 1997, Beställningsnr: 97:288
Klassrum Direkt Nr 2 1997, Beställningsnr: 97:302
Klassrum Direkt Nr 3 1997, Beställningsnr: 97:315
Klassrum Direkt Netdays 1997, Beställningsnr: 97:323
Klassrum Direkt Nr 4 1997, Beställningsnr: 97:334
Klassrum Direkt Nr 1 1998, Beställningsnr: 98:350
Klassrum Direkt Nr 2 1998, Beställningsnr: 98:370
Klassrum Direkt Netdays 1998, Beställningsnr: 98:399
Klassrum Direkt Nr 3 1998, Beställningsnr: 98:400

Besök oss på Nätet

På vår Internet-adress finns möjlighet att skriva ut hela tidningen.
Adress: www.skolverket.se/skolnet/klassrum4-98
Dessutom kan du söka i tidigare nummer av Klassrum Direkt på adress: www.skolverket.se/skolnet/klassrum

Skriv till oss!

Ge oss tips! Tala om vad du tycker om tidningen!

E-POST
klassrum.skolnet@skolverket.se
inerakt.skolnet@skolverket.se

ADRESS
Skolverket
Klassrum Direkt
106 20 Stockholm

